

Memo omgekeerde werking Uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden.

Aan   Rijkswaterstaat Oost Nederland

Van   Kragten, dhr. J. Geurts

Betreft   20210309-RWS165-MEM-Omgekeerde werking-3.3
Omgekeerde werking stikstofdepositie, herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel, Heerewaarden.

Datum   6 mei 2021

Inleiding

Het project 'herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel, Heerewaarden' (verder UWDH) voorziet in een verbeterde hoogwaterveiligheid gecombineerd met een verbetering van de omgevingskwaliteit in het uiterwaardengebied. Als gevolg van de ingrepen in het gebied kan zich na de realisatie van het plan nieuwe vegetatie ontwikkelen binnen de uiterwaarden. Een deel van deze nieuwe vegetatie kan gevoelig zijn voor stikstof. Doordat de uiterwaarden gelegen zijn binnen het Natura 2000 gebied 'Rijntakken', kan deze nieuwe vegetatie als habitatype een beschermde status krijgen en daarmee in een toekomst mogelijk een beoordelingspunt vormen voor activiteiten die buiten het gebied plaatsvinden. Daarmee kan de wijziging van de uiterwaarde die middels de herinrichting plaatsvindt mogelijk beperkend zijn voor de toekomstige ontwikkeling van (agrarische) bedrijven in de omgeving van het gebied. Dit effect op mogelijk toekomstige vergunningprocedures voor activiteiten in de omgeving wordt de zogenaamde 'omgekeerde werking' genoemd.

In deze memo wordt beoordeeld of de herinrichting UWDH een toekomstige belemmering kan vormen voor de ontwikkeling van (agrarische) bedrijven in de omgeving van het gebied. Voor de gehele visualisatie wordt verwezen naar de tekening "Omgekeerde werking stikstofdepositie" met tekeningnummer 2021-0050 d.d. 08-03-2021.

Binnen het projectgebied UWDH wordt ter plaatse van een drietal locaties nieuwe mogelijk stikstofgevoelig habitatype gerealiseerd. De drie locaties betreffen de realisatie van "Droge hardhoutoobossen" nabij de Bato's Erf, de Vonkerplas en nabij de kern van Wamel.

Situaties

In de tekening zijn een viertal kleurcoderingen toegekend aan de hexagonen binnen het projectgebied UWDH ter plaatse van het Natura 2000-gebied 'Rijntakken'. De hexagonen zijn de rekenpunten zoals deze volgen uit het rekenprogramma voor stikstofdepositie 'Aerius Calculator'. Navolgend worden de vier kleurcodering nader toegelicht en de gevolgen ten aanzien van de omgekeerde werking besproken.

1. Groene hexagonen: Geen stikstof gevoelig gebied

Ter plaatse van de groen gemarkeerde hexagonen is zowel in de huidige situatie als de situatie na de realisatie van het project UWDH géén sprake van stikstofgevoelige habitatypen binnen het hexagoon. Dit wil zeggen dat zowel in de huidige als de toekomstige situatie de groene hexagonen géén toetspunt vormen voor het aspect stikstofdepositie en daarom niet relevant zijn voor de omgekeerde werking.

2. Paarse hexagonen: Bestaand stikstof gevoelige gebied

Ter plaatse van de paars gemarkeerde hexagonen is in de huidige situatie sprake van een stikstofgevoelig habitatype en vormen deze hexagonen derhalve al een toetspunt voor het aspect stikstofdepositie. Na de realisatie van het project UWDH is er geen sprake van een wijziging of toevoeging van stikstofgevoelige habitatypes binnen deze hexagonen. De kritische depositiewaarde ter plaatse van het hexagoon wijzigt niet. Deze hexagonen vormen derhalve zowel in de huidige als de toekomstige situatie een gelijk toetspunt voor het aspect stikstofdepositie.

3. Blauwe hexagonen: Toevoeging extra stikstofgevoelig habitatype

Ter plaatse van de blauw gemarkeerde hexagonen is in de huidige situatie al sprake van een stikstofgevoelig habitatype en vormen deze hexagonen derhalve al een toetspunt voor het aspect stikstofdepositie. Door de realisatie van het project UWDH wordt ter plaatse van deze hexagonen een aanvullend stikstofgevoelig habitatype gerealiseerd. Met dit aanvullend habitatype wordt binnen dit hexagoon mogelijk een lagere kritische depositiewaarde (KDW) geïntroduceerd. Hierdoor kan sprake zijn van een aanscherping van de toetsing.

Uit de informatie opgenomen in Aerius blijkt dat ter plaatse van de blauw gemarkeerde hexagonen op dit moment sprake is van een kritische depositiewaarde van 1.429 mol N/ha/jaar. Het nieuw te introduceren habitatype "Droge hardhoutoibossen (H91F0)" hebben een kritische depositiewaarde van 2.071 mol N/ha/jaar en zijn derhalve niet gevoeliger dan de reeds aanwezige habitatypes binnen de blauwe hexagonen. De introductie van een nieuw stikstofgevoelig habitatype ter plaatse van deze hexagonen zorgt dus niet voor de aanscherping van het toetsingskader. Hierdoor is er géén sprake van omgekeerde werking door de realisatie van het project UWDH.

4. Rode hexagonen: Nieuw stikstofgevoelig gebied

Ter plaatse van de rood gemarkeerde hexagonen is in de huidige situatie geen sprake van stikstofgevoelige habitatypes binnen het hexagoon en vormen deze op dit moment derhalve ook geen toetspunt voor het aspect stikstofdepositie. Door de realisatie van het project UWDH wordt ter plaatse van deze hexagonen een stikstofgevoelig habitatype gerealiseerd. Bij een eventuele toekomstige wijziging van het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied 'Rijntakken', worden door het Ministerie van LNV nieuwe stikstofgevoelige habitatypes vastgesteld en kunnen de nieuwe habitatypes in de rode hexagonen een nieuw toetspunt vormen voor het aspect stikstofdepositie. Het is daarmee relevant om te beoordelen of de toekomstige habitatypes ter plaatse van de rode hexagonen in de toekomst een beperking kunnen opleveren voor omliggende (agrarische) bedrijven.

5. (Bijna) overbelaste hexagonen / "Stikstofruimte" t.o.v. KDW

Indien sprake is van een (naderende) overschrijding van de KDW op de bestaande paars gearceerde hexagonen, is sprake van een toetspunt ten aanzien van significant negatieve effecten. Ter plaatse van deze hexagonen is derhalve géén 'stikstofruimte'. De hexagonen met reeds een overschrijding in de bestaande situatie zijn overeenkomstig de symbolisering van AERIUS weergegeven met een 'roze omlijning' van het hexagoon.

Indien direct naast een rood gearceerd hexagoon sprake is van een nabij gelegen paars hexagoon waarbij géén sprake is van een overschrijding van de KDW is de "stikstofruimte" van dit hexagoon weergegeven middels een groen tekstlabel. De stikstofruimte wordt berekend door "achtergronddepositie – KDW". Indien er ter plaatse van het nieuw te introduceren habitatype sprake is van meer stikstofruimte, is het nieuw te introduceren habitatype niet aanvullend strenger voor het aspect stikstofdepositie.

Navolgend worden de drie locaties met nieuw te introduceren habitatype en de hexagoon analyse beschouwd.

Ooibos Bato's Erf

De navolgende verbeelding geeft een uitsnede van de tekening waarbij de nieuwe (rode) hexagonen ten gevolge van het te realiseren Ooibos nabij Bato's Erf zijn weergegeven. Voor een totaal overzicht van de situatie wordt verwezen naar de tekening "Omgekeerde werking stikstofdepositie" met tekeningnummer 2021-0050 d.d. 08-03-2021.

Afbeelding 1 Hexagonen ter hoogte van Bato's Erf

Uit de voorgaande verbeelding blijkt dat niet alle rood en blauw gearceerde hexagonen vanuit alle windrichting worden afgeschermd door reeds aanwezige stikstofgevoelige habitattypen (aangegeven door paars gearceerde hexagonen).

Voor de blauw gearceerde hexagonen geldt dat zoals reeds onder punt 3 is beschouwd, dat de nieuw te introduceren stikstofgevoelige habitattypen géén lagere kritische depositiewaarde introduceert. Daarmee vormen de blauw gearceerde hexagonen géén nieuw of strenger toetspunt.

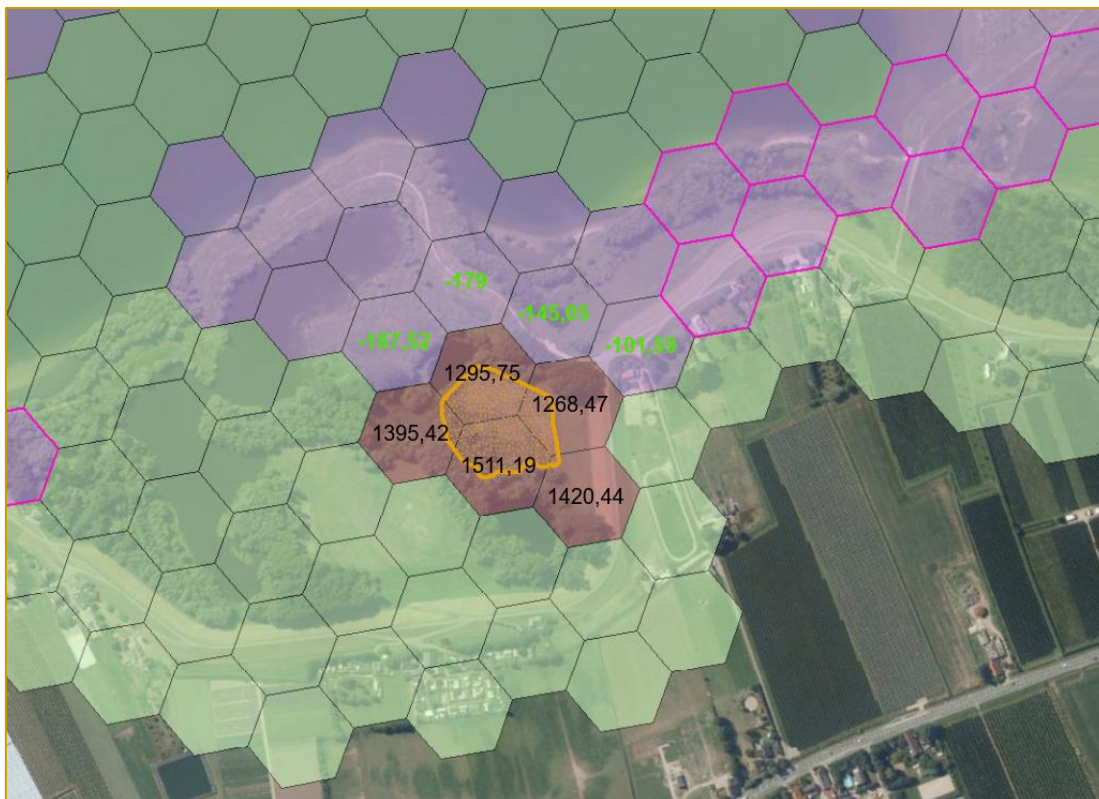
Voor de rood gearceerd is sprake van een nieuw stikstofgevoelig habitattypen in dit hexagoon. De kritische depositiewaarde van de hier beoogde 'Droge hardhoutooibossen (H91FO)' bedraagt 2.071 mol N/ha/jaar. Uit de verbeelding blijkt dat ter plaatse van de rood gearceerde hexagonen op dit moment sprake is van een achtergronddepositie van ten hoogste 1.729 mol N/ha/jaar. Hierdoor wordt ruimschoots voldaan aan de kritische depositiewaarde, significant negatieve effecten zijn derhalve uit te sluiten voor het nieuw te realiseren habitattypen. Ter plaatse van deze hexagonen zal derhalve ten gevolge van het geen overbelaste situatie ontstaan waardoor hier in de toekomst géén toetsing hoeft plaats te vinden. Daarmee vormen de rood gearceerde hexagonen géén nieuw of strenger toetspunt.

Ter plaatse van de aangrenzende, reeds bestaande stikstofgevoelige habitattypen (paarse hexagonen) waar géén sprake van een overbelaste situatie, is de beschikbare stikstofruimte minimaal 109,5 mol N/ha/jaar. De stikstofruimte door het nieuw te introduceren hardhoutooibos is ruimschoots groter ($1.414 - 2.071 = 657$ mol N/ha/jaar), waardoor de stikstofruimte niet beperkender is.

Op basis van voorgaande blijkt dat ten gevolge van het toe te voegen habitattypen géén omgekeerde werking veroorzaakt wordt voor het aspect stikstofdepositie.

Ooibos Vonkerplas

De navolgende verbeelding geeft een uitsnede van de tekening waarbij de nieuwe (rode) hexagonen ten gevolgen van het te realiseren Ooibos nabij de Vonkerplas zijn weergegeven. Voor een totaal overzicht van de situatie wordt verwezen naar de tekening "Omgekeerde werking stikstofdepositie" met tekeningnummer 2021-0050 d.d. 08-03-2021.

Afbeelding 2 Hexagonen ter hoogte van de Vonkerplas

Uit de voorgaande verbeelding blijkt dat niet alle rood gearceerde hexagonen vanuit alle windrichting worden afgeschermd door reeds aanwezige stikstofgevoelige habitatype (aangegeven door paars gearceerde hexagonen).

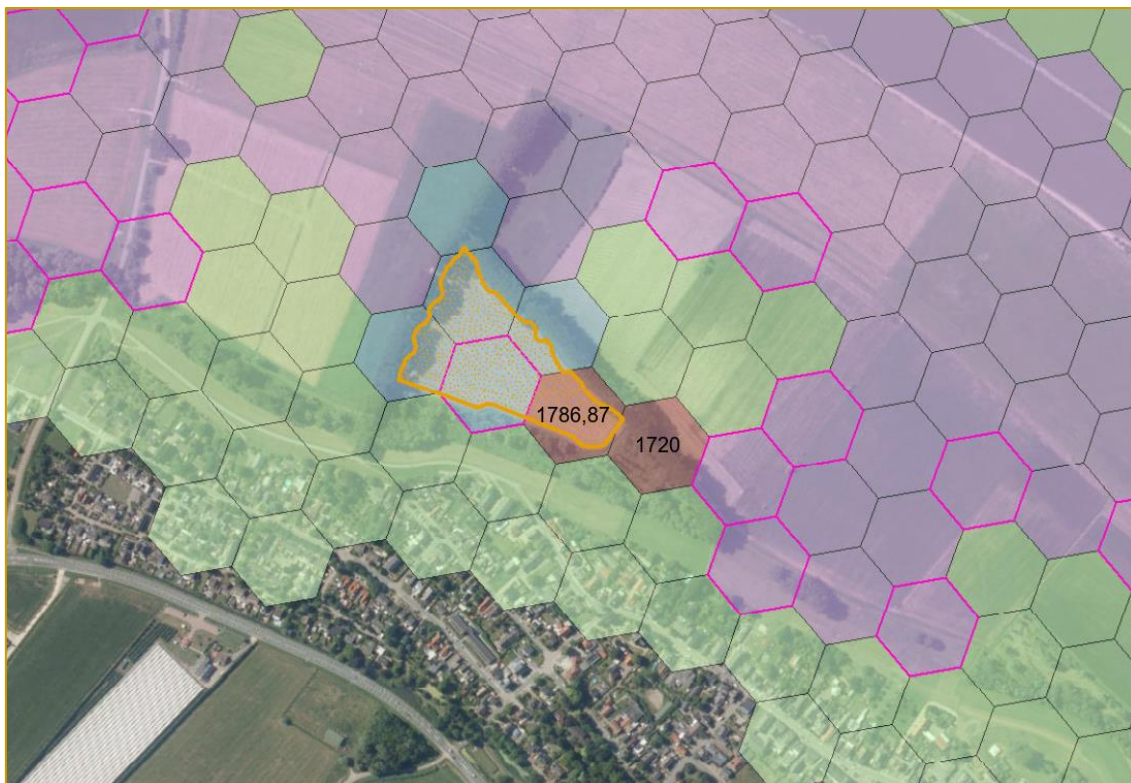
Voor de rood gearceerd is sprake van een nieuw stikstofgevoelig habitatype in dit hexagoon. De kritische depositiewaarde van de hier beoogde 'Droge hardhoutooibossen (H91F0)' bedraagt 2.071 mol N/ha/jaar. Uit de verbeelding blijkt dat ter plaatse van de rood gearceerde hexagonen op dit moment sprake is van een achtergronddepositie van ten hoogste 1.511 mol N/ha/jaar. Hierdoor wordt ruimschoots voldaan aan de kritische depositiewaarde, significant negatieve effecten zijn derhalve uit te sluiten voor het nieuw te realiseren habitatype. Ter plaatse van deze hexagonen zal derhalve ten gevolge van het geen overbelaste situatie ontstaan waardoor hier in de toekomst géén toetsing hoeft plaats te vinden. Daarmee vormen de rood gearceerde hexagonen géén nieuw of strenger toetspunt.

Ter plaatse van de aangrenzende, reeds bestaande stikstofgevoelige habitatype (paarse hexagonen) is géén sprake van een overbelaste situatie. De beschikbare stikstofruimte is minimaal 101,6 mol N/ha/jaar. De stikstofruimte door het nieuw te introduceren hardhoutooibos is ruimschoots groter ($1.511 - 2.071 = 560$ mol N/ha/jaar), waardoor de stikstofruimte niet beperkender is.

Op basis van voorgaande blijkt dat ten gevolge van het toe te voegen habitatype géén omgekeerde werking veroorzaakt wordt voor het aspect stikstofdepositie.

Ooibos ter hoogte van Wamel

De navolgende verbeelding geeft een uitsnede van de tekening waarbij de nieuwe (rode) hexagonen ten gevolgen van het te realiseren Ooibos ter hoogte van de kern Wamel zijn weergegeven. Voor een totaal overzicht van de situatie wordt verwezen naar de tekening "Omgekeerde werking stikstofdepositie" met tekeningnummer 2021-0050 d.d. 08-03-2021.

Abbeelding 3 Hexagonen ter hoogte van ter hoogte van Wamel

Uit de voorgaande verbeelding blijkt dat niet alle rood en blauw gearceerde hexagonen vanuit alle windrichting worden afgeschermd door reeds aanwezige stikstofgevoelige habitattypen (aangegeven door paars gearceerde hexagonen).

Voor de blauw gearceerde hexagonen geldt dat zoals reeds onder punt 3 is beschouwd, dat de nieuw te introduceren stikstofgevoelige habitattypen géén lagere kritische depositiewaarde introduceert. Daarmee vormen de blauw gearceerde hexagonen géén nieuw of strenger toetspunt.

Voor de rood gearceerd is sprake van een nieuw stikstofgevoelig habitattypen in dit hexagoon. De kritische depositiewaarde van de hier beoogde 'Droge hardhoutooibossen (H91F0)' bedraagt 2.071 mol N/ha/jaar. Uit de verbeelding blijkt dat ter plaatse van de rood gearceerde hexagonen op dit moment sprake is van een achtergronddepositie van ten hoogste 1.786 mol N/ha/jaar. Hierdoor wordt ruimschoots voldaan aan de kritische depositiewaarde, significant negatieve effecten zijn derhalve uit te sluiten voor het nieuw te realiseren habitattypen. Ter plaatse van deze hexagonen zal derhalve ten gevolge van het geen overbelaste situatie ontstaan waardoor hier in de toekomst géén toetsing hoeft plaats te vinden. Daarmee vormen de rood gearceerde hexagonen géén nieuw of strenger toetspunt.

Tevens is ter plaatse van de aangrenzende reeds bestaande stikstofgevoelige habitattypen (paarse hexagonen) reeds sprake van een overbelaste situatie.

Op basis van voorgaande blijkt dat ten gevolge van het toe te voegen habitattypen géén omgekeerde werking veroorzaakt wordt voor het aspect stikstofdepositie.

Spontaan te ontwikkelen natuur

In het voorgaande is beschreven wat de effecten van de nieuw toe te voegen natuur zijn op de omgeving. Het betreft hier de natuur waarin het plan specifiek voorziet en die specifiek en gericht ontwikkeld wordt. Welke natuur binnen het plangebied ontwikkeld wordt is beschreven in het beheerplan en de bijbehorende ruwheden kaart. Hierop is aangegeven welk type begroeiing mogelijk is gelet op de doelstellingen van het project. Om een goede doorstroming te kunnen bewerkstelligen is exact onderzocht welke begroeiing aanwezig kan zijn. Het beheer van deze begroeiing is vastgelegd in het bijbehorende beheerplan. Het beheer wordt conform dit beheerplan uitgevoerd om ervoor te zorgen dat er ten alle tijden een goede doorstroming kan plaatsvinden. Door het beheerplan in samenhang met de ruwheden kaart is uitgesloten dat er op plekken binnen het plangebied 'spontaan' natuur zoals oobos tot stand komt die een mogelijk nadelig effect kan opwerpen voor toekomstige ontwikkelingen.

Het beheer van de graslanden vindt plaats via begrazing door koeien en paarden en via hooilandbeheer zodat de beoogde habitattypen in stand worden gehouden. Het intensief beheer van het gebied richt zich specifiek op de gronden met de stikstofgevoelige habitattypen (de stroomdalgraslanden, natuurtype N11.01 uit de beheertypekaart SNL). Hierbij wordt opgemerkt dat ook in de huidige situatie in een groot deel van het plangebied als natuur zijn aangemerkt en planologisch bestemd. Daarnaast zijn de gronden ook reeds in het Beheerplan Natura2000-gebied Rijntakken als natuur(ontwikkeling) aangemerkt. De voorgenomen herontwikkeling van de uiterwaarden is een invulling van dit beheerplan.

De bodemgesteldheid van het gebied is niet geschikt voor andere grasland habitattypen. De bodemgesteldheid in combinatie met het actief beheren van de graslanden maakt dat het spontaan ontstaan van andere grasland habitattypen, die niet overeenkomen met de beoogde inrichting, niet zal voorkomen.

Het beheerplan inclusief ruwheden kaart is onderdeel van de overeenkomst tussen de initiatiefnemers en de gemeenten en biedt derhalve zekerheid over de uitvoering en het beheer van het gebied. Ten opzichte van de referentiesituatie, waarbinnen het ontstaan van stikstofgevoelige habitattypen tot de mogelijkheden behoort, vindt als gevolg van het specifieke beheer van de habitattypen regulering op het spontaan ontstaan van stikstofgevoelige habitattypen plaats.

Conclusie

Op basis van de voorliggende memo kan worden gesteld dat het project UWDH géén omgekeerde werking voor het aspect stikstofdepositie zal veroorzaken naar de nabije omgeving. Omliggende bedrijven en/of ontwikkelingen worden derhalve niet in bestaande en toekomstige rechten beperkt.

